

‘Het is de kunst

Voor de zevende keer werd Nina Hoekman deze week Nederlands kampioen dammen. Ze weigert haar programma aan te passen aan haar ernstige ziekte. ‘Van kanker verlies je. Maar ik leef, dus ik speel. En ik vecht.’

Door **Robèrt Misset**

Het is wel zo gemakkelijk om bij haar thuis in Zutphen af te spreken, zegt Nina Hoekman-Jankovskaja, nadat ze in Zoutelande voor de zevende keer Nederlands kampioene dammen is geworden. De benen willen niet zo goed meer. Of het geen probleem is wanneer het gesprek wordt onderbroken voor het bezoek van de huisarts?

De 46-jarige Hoekman is ernstig ziek. Toch had ze vorige maand in het Russische Oefa op een haar na de wereldtitel veroverd. Weer verloor de in Oekraïne geboren Hoekman van haar aartsrivale Goloebjeva. Maar moet ze de Letse wereldkampioene daarom haten?

‘Tien jaar geleden speelden we in Zutphen een WK-match’, zegt Hoekman. ‘Toen het restaurant gesloten bleek, kwamen Goloebjeva, haar echtgenoot en haar coach bij ons thuis eten. Ze had me net weer verslagen. Maar na een tweekamp begint het normale leven weer. Ik kon het Zoja toch moeilijk kwalijk nemen dat ze beter was dan ik?’

Eind oktober was het gevoel anders na de verloren barrage tegen Goloebjeva tijdens het WK. ‘Ik voelde me bestolen’, zegt Hoekman. Tot de slotronde stond ze bovenaan, een remise met de Oekraïense hekkensluis Baltazji leek te volstaan om een zo lang gekoesterde droom in vervulling te zien gaan. Goloebjeva profiteerde echter van een blunder van oud-wereldkampioene Tanzikkoezjina, waardoor ze Hoekman wist te achterhalen.

Hoekman: ‘Ik had een schijf meer dan Baltazji zonder te kunnen winnen. Maar ik maakte me niet ongerust, want Goloebjeva stond slecht. Als ze remise had gespeeld, had ik mijn partij meteen kunnen beëindigen en was de titel voor mij geweest.’

De Russin had geen enkele reden om het met Goloebjeva op een akkoordje te gooien, zegt Hoekman. ‘Om de partij te forceren, deed Goloebjeva een paniekaanval, waarop Tanzikkoezjina verkeerd reageerde. Het was geen vals spel, maar het was voor mij wel een bitter slot van een mooi toernooi.’

De dramatische ontknopning van die partij raakte de kern van haar visie als bondscoach van de Nederlandse damsters. Hoekman: ‘Ik leer mijn pupillen dammen als een bokser. Het bord is de ring en je verzorgt je dekking door je vuisten voor je gezicht te houden. Goloebjeva haalde plotse-ling uit en Tanzikkoezjina vergat de stoot te blokkeren. Daar lag ze, knock-out en ik besepte dat ik de wereldtitel kon vergeten.’

Voor een barrage, drie blitz-partijen met een bedenktijd van vijftien minuten, veronderstelde Hoekman

geen energie te hebben. ‘Ik had al twee WK-tweekampen verloren van Goloebjeva, dat gaat in je hoofd zitten. Het lag niet aan mijn techniek, ik ben de laatste jaren ook beter dan Goloebjeva. Toch was ik niet bang voor haar, ik was bang voor mezelf.’

In de tweede partij tegen Goloebjeva werd haar vrees bewaarheid. Hoekman kon haar ziekte niet langer camoufleren. ‘Ik raakte onwel, ik moest enkele minuten rustig zitten om normaal te kunnen ademen. Ik verloor kansloos en ik vind het knap van mezelf dat ik in de derde partij nog dicht bij de zege ben geweest.’

Ze had recht op de wereldtitel, zegt Hoekman. Ze wist dat ze lichamelijk zwak was, maar hield zichzelf voor dat ze haar nadeel in een voordeel zou ombuigen. ‘Ik kon geen uurtje wandelen, ik had niet de kracht om een partij uitgebreid te analyseren. Ik moest mijn energie doseren.’

Vier jaar geleden werd bij Hoekman borstkanker geconstateerd. Deze zomer kwam de ziekte terug, met uitzaaingen. ‘Ik wist dat er iets niet klopte. Ik sukkelde al een jaar met mijn gezondheid. Ik liep te hoesten, ik had geen stem meer en was vaak duizelig. Ik werd naar de longarts gestuurd, naar de neuroloog. Ze konden niets vinden.

‘In de polikliniek waar mijn duizeligheid werd onderzocht, zeiden ze; mevrouw Hoekman, u komt nogal depressief over. Ik antwoordde: als u mij depressief vindt, is de hele Neder-

landse bevolking depressief. Ik ben duizelig, alles draait voor mijn ogen en ik hoest zonder stoppen. Zijn dat symptomen van depressiviteit?’

‘Daar kwam bij dat ik een stekende pijn in mijn arm had. Ik kon niet met mes en vork eten. Het vlees moest voor mij worden gesneden. Gelukkig had ik een huisarts die wel bereid was te luisteren. Zij besepte dat ik een voorgeschiedenis had. Ze wist waar ze moest zoeken.’

Hoekman kreeg de slechte tijding uitgerekend tijdens de World Cup in het Russische Irkoetsk. ‘Er was acht uur tijdsverschil en ik werd ’s nachts wakker gebeld. Een vervangende huisarts vroeg me naar de praktijk te komen. Ik wist genoeg. Ik heb geen oog meer dicht gedaan, mijn wereld stortte opnieuw in.

‘Ik weet niet wat erger is: voor de eerste, of voor de tweede keer horen dat je kanker hebt. Ik begrijp nu waarom je iemand moet meenemen als je de uitslag van de tests krijgt. Je hoort namelijk niets meer als dat ene, fatale woord is uitgesproken. Ik keerde terug uit Irkoetsk en het proces begon opnieuw.’

Strijd

Als de topsporter die ze al ruim dertig jaar is, ging ze de strijd aan. Hoekman: ‘Van kanker verlies je. De vraag is wanneer er kansen komen om te winnen. Ik heb het al eerder volgehouden, dat hele ritueel van operaties, bestralingen en pillen. Ik moet het opnieuw doorstaan, tot er wellicht een nieuw medicijn komt. Ik mag de hoop niet verliezen.’

In de zomer werden haar arm en lymfeklieren bestraald. ‘Mijn linkerstemband werkt niet, hij stond krom door het hoesten. In augustus kon ik slechts piepende geluiden voortbrengen. Dankzij de bestraling kan ik weer praten, de rechterstemband neemt het nu over. Ik beschouw het als een overwinning.’

Ze kijkt naar de kamer waar zoon Oleg met vriendjes aan het spelen is. Hoekman: ‘Hij is nog geen 7. Daarom zeg ik tegen mezelf dat het mijn tijd niet is. Het zit helaas in de familie. Beide ouders van mijn man Henk zijn aan kanker overleden. Bij zijn vader kwam de klap zo hard aan dat hij tien dagen na de diagnose al weg was. Zijn moeder kreeg te horen dat ze tussen twee en zestien maanden te leven had. Ze heeft het nog drieën-half jaar volgehouden.

‘Nina, je wordt nooit meer gezond, kreeg ik te horen. Ik heb geen prognose gekregen. De artsen zeiden tegen Henk en mij: jullie worden niet samen oud. Maar wat is oud?’

Ontzet rent Oleg naar zijn moeder. ‘Mama, er is iets vreselijks gebeurd. Kom even mee.’ Ze hijst zich uit haar stoel en strompelt achter hem aan.

om deze ziekte los te laten’

Nina Hoekman: ‘Ik ben nooit wereldkampioene geweest. In 2011 krijg ik weer een kans, zo zie ik het.’

Even later is ze terug. Hoekman, glimlachend: ‘Hij is dood, op Nintendo.’

Ze lacht om de wrange ironie dat we net over de dood praten. ‘Laat Oleg alsjeblieft kind blijven. Ik denk niet dat hij exact weet wat er met me aan de hand is. Maar hij vermoedt wel iets. Mama kan moeilijk lopen, mama is soms niet lekker.

‘Het nieuws over mijn ziekte had al in een lokale krant gestaan. De directie van zijn school had keurig een

kaartje gestuurd. Nu weet bijna iedereen dat ik kanker heb. Maar ik wil niet zielig worden gevonden.’

Hoekman weigert haar programma aan te passen aan haar ziekte. Natuurlijk wil ze dammen. Ze laat zich toch niet haar grootste passie afnemen? ‘Ik wil laten zien dat ik het nog kan. Ik leef, dus ik speel. En ik vecht. Ik volg het pad dat de deskundigen voor me uitstippelen. Het is een kunst om deze ziekte los te laten. Ik

ben nooit wereldkampioene geweest. In 2011 krijg ik weer een kans, zo zie ik het.’

Na het uitputtende WK besloot Hoekman ook mee te doen aan het NK in Zoutelande. Na een valse start stelde ze haar zevende titel nu wel veilig in de slotronde. ‘Het was mischien wel het mooiste kampioenschap van allemaal’, zegt Hoekman. ‘Niet vanwege de tegenstand, Doumesh was mijn enige concurrente. Ik

Foto Marcel van den Bergh / de Volkskrant

heb ook verreweg de hoogste rating van allemaal. Maar zo normaal was het nu niet dat ik won. Ik was moe van de reis vanuit Rusland, ik moest met de trein van Zutphen van Zoutelande. Een paar keer overstappen, zeulen met een koffer en dat met die benen van mij. Een half uur nadat ik gearriveerd was, begon de eerste ronde. Ik verloor meteen van Rentmeester. Maar ik was was al blij dat ik rustig achter het bord kon zitten.

CV Nina Hoekman

1964

Geboren op 8 augustus in Oekraïne als Nina Jankovskaja

1991

Tweede bij WK vrouwen in Minsk

1995

Geëmigreerd naar Nederland en getrouwd met dammer Henk Hoekman.

1999

Tweede bij WK vrouwen in Jakoetsk, voor eerste maal Nederlands kampioen

2010

Tweede bij WK vrouwen in Oefa, voor zevende keer Nederlands kampioen

‘Natuurlijk heb ik getwijfeld of ik mee zou doen. Maar ik vond dat ik het niet kon maktopen om ook weg te blijven. Tanja Chub is gestopt. Het talent Heike Verheul moest vanwege een toetsweek op school afzeggen. Ik heb als bondscoach een voorbeeldfunctie. Als ik het NK niet serieus neem, hoe kan ik dan verlangen van mijn speelsters dat wel te doen?’

Ze glimlacht opnieuw. ‘Ik weet niet of ik een echte doorzetter ben. Ik kan veel aan, ik sluit geen compromissen. Ik ga altijd uit van mijn eigen kracht. Ook als die door omstandigheden is afgenomen.’

Privileges

Het cliché van de voormalige Sovjetsporter die heeft leren overleven, gaat in haar geval niet op. Als Nina Jankovskaja had ze in Kiev een goed leven. ‘Topsporters hadden privileges in de Sovjet-Unie. Mijn oom was als wetenschapper twee keer gepromoveerd. Toch had ik bij de legerclub een hoger salaris dan hij.’

Hoe anders was de status van het dammen voor vrouwen in Nederland, ervoer Hoekman, nadat ze in 1993 een conflict had gekregen met de Oekraïense schaakbond en haar echtgenoot twee jaar later volgde naar Zutphen. Hoekman noemde het NK ooit folklore, al gaven de vrouwen uit Oost-Europa de damsport een enorme impuls. ‘Ik won het NK eens met een score van plus acht, het was niet leuk meer.’

Het wordt dan ook hoog tijd dat de jeugd een kampioene van 46 jaar van de troon stoot, aldus Hoekman. ‘Iemand zei tegen me: straks verbeter je het record van Karin van Lith, die tien keer Nederlands kampioen werd. Dat wil ik echt niet. Ik zou mijn werk slecht hebben gedaan als ik op mijn 50ste nog de beste ben. Ik leid als bondscoach juist mijn opvolgers op.’

Al moeten ze nog even wachten, want juist nu geniet Hoekman van elke partij. Vandaag speelt ze weer in de clubcompetitie. Ze klopt het af op de houten tafel in de serre. ‘Ik ben een eeuwige optimist.’ Met zelfspot: ‘Ik ben goed ingeburgerd, ik heb de melancholie van mijn vaderland achter me gelaten. Heeft het integratiebeleid toch gewerkt in Nederland.’

En dus is ook een zieke Nina Hoekman in huis opgewekt. ‘Onze oppas snapt er niets van. Ze zegt tegen mij: Nina, jij bent ziek en toch stel je iedereen gerust. Ik leef al jaren met pijn en ik zie dat mijn omgeving in stilte mee lijdt. Ik weet ook niet waar de pijn in mijn benen vandaan komt. Mijn botten zijn schoon, daar kan het niet aan liggen. Ik ga ervan uit dat het goed komt, tot het tegendeel bewezen is.’

Lachend loopt ze naar de deur, om de huisarts binnen te laten.